

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: **«Зіставний аналіз дискурсивного вираження емоцій в англійській і українській мовах (на матеріалі перекладу і оригіналу скриптів до кінофільму «Гордість і упередження» (1995))»**

Студентки групи Па11-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Сін Поліни Павлівни

Науковий керівник:
доктор філологічних наук, професор
Пініч Ірина Петрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДИСКУРСИВНОГО ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У КІНОДИСКУРСІ.....	6
1.1 Поняття кінодискурсу в сучасній лінгвістиці	6
1.2 Типологія кінодискурсу: основні підходи до його розуміння	7
1.3 Дискурсивне вираження емоцій у кінематографі	10
Висновки до першого розділу.....	14
РОЗДІЛ 2. ДИСКУРСИВНЕ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ І ОРИГІНАЛУ СКРИПТІВ ДО КІНОФІЛЬМУ «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ».....	16
2.1 Огляд роману «Гордість і упередження»: історія створення, сюжет, ідея	16
2.2 Дискурсивне вираження емоцій у романі «Гордість і упередження» в мові оригіналу.....	17
2.3 Дискурсивне вираження емоцій у романі «Гордість і упередження» в перекладі на українську	19
2.4 Зіставний аналіз перекладу і оригіналу	21
Висновки до другого розділу	24
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Емоції є важливою складовою людського існування, що формує наше мислення, почуття та поведінку. Вони відображають наше ставлення до себе, до інших та до навколишнього світу. Крім того, емоції активно впливають на процес мовлення, визначаючи вибір слів, інтонацію, жести та міміку, які супроводжують наше висловлення. Ці емоції можуть бути виражені різними способами: як вербально, так і невербально, як прямо, так і опосередковано.

Дискурс, у свою чергу, представляє собою систематизоване мовлення, яке має свою тему, мету, адресата та контекст. Це соціальна практика, яка відображає та формує світогляд, ідентичність, цінності, норми та ідеології мовців. У дискурсі також проявляються емоції, які виявляються через різні дискурсивні засоби, такі як лексика, граматики, прагматика, стилістика та риторика.

В англійській та українській мовах, які належать до різних мовних груп, спостерігаються різні підходи до вираження емоцій у дискурсі. Це може бути пов'язано з різними лінгвокультурними традиціями, менталітетом, національним характером, історією та іншими факторами. Аналіз дискурсивного вираження емоцій у цих мовах допомагає виявити їх спільні та відмінні риси, а також розуміти можливі проблеми та труднощі перекладу.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що вона відповідає сучасним тенденціям лінгвістики, яка все більше звертає увагу на дискурсивний, комунікативний, когнітивний, соціокультурний аспекти мови. Тема також є актуальною з погляду перекладознавства, оскільки вона допомагає зрозуміти особливості перекладу емоційно забарвленого дискурсу, який є дуже поширеним у різних сферах людської діяльності, зокрема у художній літературі.

Ступінь вивченості теми. Проблема емоцій у мові та дискурсі привертала увагу багатьох вчених, які підходили до неї з різних позицій і застосовували різні методи дослідження. Однак, більшість цих досліджень мали загальнотеоретичний характер або фокусувалися на окремих мовах, можемо виділити такі праці науковців КЛНУ: «Ментальність етносів і їх національний характер як ядро етнокультурних стереотипів» (Шутова, 2015), «Сучасна лінгвістика емоцій: інтегральний підхід» (Пініч, 2021), Вербальний, соціо- та біогенетичний коди екстеріоризації емоцій: афективно-дискурсивний підхід (Пініч, 2022). Зіставний аналіз дискурсивного вираження емоцій в англійській та українській мовах є досить малодослідженою областю, яка потребує подальшого розвитку і уточнення. Наукові розвідки дослідження емоційної комунікації у кінематографі проводилися переліченими вченими: Р. Адріан (2014), С. Голл (1997), Й. Шмідт (2014), Ф. Россі (2011).

Метою дослідження є виявлення та аналіз особливостей дискурсивного вираження емоцій в англійській та українській мовах на матеріалі перекладу і оригіналу скриптів до кінофільму «Гордість і упередження» (1995).

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути поняття кінодискурсу та його видів;
- розглянути емоції як психологічне та лінгвістичне явище в міждисциплінарній науковій перспективі;
- проаналізувати способи вираження емоцій в мові;
- визначити особливості дискурсивного вираження емоцій в англійській та українській мовах на матеріалі оригінального тексту кінофільму «Гордість і упередження» та його офіційного перекладу;

- провести зіставний аналіз дискурсивних засобів вираження емоцій в оригіналі та перекладі скриптів і виявити подібні та відмінні способи вираження емоцій
- визначити найефективніші перекладацькі тактики під час перекладу мовних засобів вираження емоцій з англійської на українську мову.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДИСКУРСИВНОГО ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У КІНОДИСКУРСІ

1.1 Поняття кінодискурсу в сучасній лінгвістиці

Кінодискурс - це специфічний вид дискурсу, який реалізується в художніх фільмах і включає в себе різні засоби вираження: звукові, візуальні, вербальні та невербальні (Крисанова, 2017: 29). Кінодискурс є предметом вивчення сучасної лінгвістики, оскільки він відображає особливості мовної свідомості, культури та ідентичності різних народів і соціальних груп.

Основною метою дослідження кінодискурсу є розкриття мовних, семіотичних та дискурсивних аспектів, що формуються в процесі створення та сприйняття кінематографічних творів. Це включає в себе аналіз лінгвістичних засобів, використаних у діалогах та навколишньому звуковому середовищі, а також вивчення візуальних елементів кадрів та їх взаємодії з мовою.

Однією з ключових характеристик кінодискурсу є його мультимодальність. Фільм, як мовна подія, об'єднує не лише словесний дискурс, а й візуальний, звуковий, музичний та інші елементи. Така взаємодія різних модальностей надає кінодискурсу особливий характер та дозволяє досягати емоційного та інтелектуального впливу на глядача (Кузнецова, 2018; Іванова, 2022; Слишкін 2009).

Ще однією важливою характеристикою кінодискурсу є мова камери та монтаж. Динамічність кадрів, їх порядок та темп визначають темп і настрої фільму, а отже, впливають на сприйняття мови та його інтерпретацію глядачем.

Таким чином, кінодискурс є складним і багатогранним явищем, яке вимагає глибокого та всебічного дослідження з лінгвістичної перспективи.

Кінодискурс відкриває нові можливості для вивчення мови, культури та комунікації в сучасному суспільстві, а також етнокультурних особливостей вираження і маніфестації емоційних переживань.

Дослідження кінодискурсу також охоплює вивчення перекладу кіносценаріїв, оскільки цей процес вимагає не лише майстерності в перекладацькому мистецтві, а й розуміння специфіки кінематографічної мови. Переклад кінострічок привертає увагу багатьох дослідників, ось деякі з них: Кузенко (2017), Мельник (2015). Перекладач повинен передати не лише смисловий зміст, але й емоційний фон, що зумовлений вибором мовних засобів та їх взаємодією.

Висновки дослідження кінодискурсу можуть внести вагомий внесок у розвиток лінгвістичних та кінематографічних наук, розширити розуміння природи мови в контексті кіно та поглибити наші знання про способи вираження емоцій через різноманітні мовні та візуальні засоби в цьому унікальному виді мистецтва.

1.2 Типологія кінодискурсу: основні підходи до його розуміння

Кінодискурс - це складне явище, яке включає в себе різні аспекти: мовленнєві, когнітивні, соціальні, культурні, естетичні тощо. Для аналізу кінодискурсу необхідно враховувати його специфіку, а саме: комбінацію різних кодів (вербального, візуального, звукового, невербального), медіальність, полілогічність, інтертекстуальність, наративність, експресивність та ін.

У науковій літературі існує багато підходів до типології кінодискурсу, які базуються на різних критеріях. Один з них - це *семіотичний підхід*, який розглядає кінодискурс як систему знаків, що передають певне значення. Семіотичний підхід до розгляду кінодискурсу виявляється в наукових працях таких вчених, як Т. Крисантова (2017), Р. Барт (1985), К.

Мец (1974). Ця група дослідників розглядає кінодискурс як явище, що складається з різноманітних семіотичних елементів, базуючись на символічних, іконічних та індексальних знаках. В їхніх працях зазначається, що кінотекст формується за допомогою кіноматографічних кодів. Семіотико-синергетичний підхід, розглядали як результат взаємодії колективного авторського замислу, складного комплексу можливих реакцій кіноглядача та кінотексту. Цей підхід вводить твір у простір семіосфери, аналізуючи безпосередній зв'язок кінодискурсу з конкретною прецедентною ситуацією. Вони акцентують увагу на поєднанні документальності з художнім вимислом, використанні специфічних засобів досягнення ефекту історичності, взаємозв'язку жанрових різновидів та широкому спектрі використаних знакових систем, визначаючи кінодискурс як результат дискусійного процесу, оскільки загальноприйнятим є трактування дискурсу як процесу. За цим підходом, кінодискурс можна поділити на два типи: денотативний і конотативний. Денотативний кінодискурс відображає реальність безпосередньо, без додаткових асоціацій або оцінок. Конотативний кінодискурс надає реальності певний відтінок, використовуючи символи, метафори, алегорії тощо.

Перекладознавчий підхід до аналізу кінодискурсу спрямований на вирішення специфічних завдань, зокрема на пошук адекватних засобів перекладу кінотексту. Цей напрямок представлений в роботах таких вчених, як С. Басснетт (2007) «Культурний теревень та переклад», О. Гридасова (2014), У. Еко (2001) «Досвід перекладацької діяльності» та інших. Дослідники не лише докладно описують умови та рівні породження перекладу текстів кінофільмів, але і вносять у науковий обіг поняття перекладацького простору кінодискурсу. Вони приділяють увагу «полісеміотичності» кінотексту у процесі перекладу кінодіалогів. Таким чином, кінодискурс розглядається як семіотично складний та динамічний процес взаємодії між автором та кіноглядачем, що розгортається в

міжмовному та міжкультурному просторі за допомогою засобів кіномови. Ця мова володіє синтаксичною структурою, вербально-візуальною єдністю, інтертекстуальністю, множинністю адресанта, контекстуальністю значень, іконічною точністю та синтетичністю.

Ще один підхід – *когнітивний*, котрий зосереджує увагу на соціально-когнітивних процесах, які лежать в основі створення фільму. Вчені, такі як Дж. Лакофф (1980), Д. Бордуел (1989), С. Козлофф (2000), відзначають, що для розуміння та інтерпретації фільму глядачеві необхідно використовувати його вже існуючі ментальні схеми. Ці схеми є ключовим елементом, який допомагає глядачеві розшифровувати інформацію, вкладену в фільм.

К. Бубель (2006: 41-45) вказує на те, що кінодискурс виконує роль посередника між творцями фільму та глядачами, пропонуючи когнітивну модель кінодискурсу. Вона стверджує, що процес формування повідомлення базується на уявленні, що глядачі "підслуховують" кінодіалог акторів, і, таким чином, цей діалог будується спеціально для глядачів. Ця модель підслуховування (*overhear design*) визначається як колективний твір продюсерів і акторів. Глядачі, усвідомлюючи, що кінодіалог створений з метою того, щоб їх почули, підтримують цей концепт.

С. Козлофф (2000: 15-16), підтримуючи ідею «підслуховування» глядачем кінодіалогу, розрізняє два типи підслуховування – «*overhearing*» та «*eavesdropping*», що вказує на різні когнітивні рівні залучення глядача у побудову кінодискурсу.

Соціолінгвістичний підхід, представлений у працях І. Шевченко та О. Морозової (2005), акцентує увагу на високій інформативності кінодискурсу та його здатності відтворювати не лише зміст та сюжет фільму, але і відображати соціально-статусні ролі мовців за допомогою мовних і аудіовізуальних засобів. Автори підкреслюють, що кіно є найбагатшим джерелом культурної та соціальної інформації, невід'ємною

частиною лінгвокультури соціуму. Вони розглядають кінодискурс як складне текстове утворення, в якому вербальні та невербальні елементи створюють візуальну, структурну, смислову та функціональну єдність, забезпечуючи комплексний вплив креолізованого тексту на адресата.

Інший підхід - *текстоцентричний*, який знаходить широке застосування в сучасних дослідженнях кінодискурсу, визнає кінофільм як знаковий простір, що функціонує як текст і, відповідно, піддається аналізу як текст. Відомо, що текст як явище культури має різноманітні зв'язки з іншими культурними виявами, кожне з яких можна сприймати як окремий текст. Наукові роботи А. Вассілью (2006), С. Четмена (1980) демонструють розуміння кінодискурсу як тексту, що має загальні та специфічні характеристики. Однак у такому підході поняття «текст» і «дискурс» ідентифікуються.

Таким чином, створення та сприйняття кінодискурсу ґрунтується на певних культурних кодах, що існують у свідомості його споживачів. Отже, можна стверджувати, що кінодискурс має культурну зумовленість. Присутність вербальних та невербальних кодів в структурі кінодискурсу, а також застосування специфічних кінематографічних кодів (кадр, світло, монтаж, ракурс тощо) підтверджують його складний полікодовий характер. Вербальні та невербальні компоненти кінодискурсу взаємодіють, створюючи цілісний та завершений образ.

1.3 Дискурсивне вираження емоцій у кінематографі

Позиціонування кінодискурсу порівняно з іншими видами дискурсу визначається залежно від того, які критерії взято за основу для його класифікації. З точки зору соціолінгвістики, такі критерії визначення типів дискурсу, як типові учасники дискурсу, з позицій прагмалінгвістики - види

комунікативної тональності, з позицій лінгвосемантики - теми спілкування, з позицій лінгвістики емоцій – емоційної забарвленості.

Мовні засоби використовуються режисерами та сценаристами для передачі емоцій через мову персонажів. Лексика, тон голосу, швидкість мовлення - усі ці аспекти мови можуть відображати стан емоційного напруження або спокою.

Одним із відомих прикладів ефективного вираження емоцій у кіно є фільм «Поцілунок жінки-павука» (The Kiss of the Spider Woman) режисера Гектора Бабенко. У цьому фільмі діалоги та монологи головних героїв, Валентина і Моліно, відіграють ключову роль у передачі їхніх внутрішніх станів та емоцій. Наприклад, у сцені, де Валентин розповідає Моліно про свої дитячі спогади, ми відчуваємо його смуток та тугу через емоційно насичений монолог та інтимні кадри, які допомагають глядачам зануритися у його внутрішній світ.

У фільмі «Втеча з Шоушенка» (The Shawshank Redemption) режисера Френка Дарабонта також чудово використано діалоги та монологи для передачі емоцій головних персонажів, Енді та Реда. Наприклад, у сцені, коли Енді говорить Реду про свої мрії та сподівання, ми відчуваємо його надію та віру через мудрі слова та виразний тон голосу. Ця сцена показує, як діалоги можуть впливати на емоційний стан глядачів та робити фільм більш запам'ятовуваним.

Окрім мовних засобів, візуальні та звукові елементи грають важливу роль у вираженні емоцій у кіно. У фільмі «Шосте відчуття» (The Sixth Sense) режисера М. Найта Шьямалана звукові ефекти використовуються для підсилення напруження та створення загадкової атмосфери, що сприяє переживанню емоцій глядачами. Наприклад, використання характерних звуків у сценах з'явлення привидів підсилює відчуття страху та невпевненості у глядачів.

Дискурсивне вираження емоцій у кінематографі глибоко залежить від контексту та сюжету фільму. Контекст включає в себе широкий спектр факторів, таких як культурні особливості, історичний період, соціальне середовище та жанр фільму. Оригінальний твір Джейн Остін «Гордість і упередження», який був адаптований у відомий фільм, слугує чудовим прикладом, який дозволяє розглянути вплив контексту та сюжету на вираження емоцій.

Фільм «Гордість і упередження», режисера Енга Лі, заснований на класичному романі Джейн Остін, пропонує глибокий аналіз емоцій та міжособистісних відносин у британському суспільстві початку 19 століття. Вплив контексту і сюжету на вираження емоцій відображається через вибір мови, взаємодію персонажів та структуру сцен.

Жанр фільму «Гордість і упередження» – історична романтична драма. Сюжет розкривається у британському суспільстві того часу, де взаємини між героями визначені соціальним статусом, гордістю та упередженням. У цьому контексті емоційне вираження стає ключовим аспектом, що визначає дії та взаємовідносини персонажів.

Один з прикладів емоційного виразу у фільмі - сцена де містер Дарсі висловлює своє упередження до Елізабет Беннет:

Оригінал:

«She is tolerable, but not handsome enough to tempt me.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 20:53)

Переклад:

«Вона нічого, але не настільки гарна, щоб спокусити мене.»

Він описує її як «толерантну, але не достатньо привабливу, щоб зацікавити його». Це висловлення насичене гордістю, зневагою та байдужістю. Мовні засоби включають у себе іронію та презирство. Український переклад, хоча передає основний зміст, втрачає іронічний відтінок оригіналу, який передається за допомогою слова «tempt» у контексті,

що виражає не лише привабливості, а й спробу приманити. Отже, збереження подвійного значення слова «tempt» у перекладі є важливим для передачі емоційного виразу.

Ще один приклад - Елізабет звертається до містера Дарсі з проханням бути щирим та відвертим. Ця сцена підкреслює надію та тривогу:

Оригінал:

«You are too generous to trifle with me. If your feelings are still what they were last April, tell me so at once. My affections and wishes are unchanged; but one word from you will silence me on this subject for ever.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 6; 43:01)

Переклад:

«Ви занадто щедри, щоб гратися зі мною. Якщо ваші почуття залишилися такими, якими були в квітні, скажіть мені це одразу. Мої почуття і бажання не змінилися; але одне слово від вас назавжди замкне мені рот на цю тему.»

Український переклад добре передає цю надію та певність, що підсилюється за допомогою невербальних засобів, таких як підняті брови та світлі очі. Такий переклад дозволяє глядачам відчувати оптимізм та впевненість героїв у їхньому майбутньому.

Сцена, де Джейн висловлює своє захоплення щирістю та відвертістю містером Бінглі, демонструє високий рівень поваги та захоплення:

Оригінал:

«Affectation of candour is common enough—one meets with it everywhere. But to be candid without ostentation or design—to take the good of everybody's character and make it still better, and say nothing of the bad—belongs to you alone.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 20:18)

Переклад:

«Прикидатися щирим - це досить поширене явище, з ним можна зустрітися скрізь. Але бути щирим без показності чи підступу, - бачити в

кожному лише добре і робити його ще кращим, а про погане мовчати, - це властиво тільки вам.»

Український переклад передає ці почуття через захоплене обличчя та інтонацію мови. Проте, деякі варіації у перекладі, такі як вибір синонімів та різниця у пунктуації, можуть вплинути на зрозуміння та ефективність комунікації.

Можемо зазначити, що вплив контексту та сюжету на вираження емоцій у фільмі «Гордість і упередження» виявляється через використання мовних засобів, які передають глибокі почуття та емоції персонажів у конкретних сценах. Це відображається у виборі слів, невербальних засобах та загальному тоні комунікації, що визначають емоційну палітру фільму.

Висновки до першого розділу

У даному розділі ми розглянули теоретичні засади вивчення дискурсивного вираження емоцій, зокрема в рамках кінодискурсу. Визначили поняття кінодискурсу як специфічного виду дискурсу, який реалізується в художніх фільмах і включає в себе різні засоби вираження: звукові, візуальні, вербальні та невербальні. Ми також розглянули різні підходи до типології кінодискурсу, які базуються на різних критеріях, таких як жанр, стиль, тема, авторська позиція, комунікативна ситуація, адресат, функція тощо.

Зазначили, що дискурсивне вираження емоцій у - це складний арсенал засобів, який включає мовні засоби, діалоги, монологи, візуальні та звукові елементи. Ці елементи спільно працюють для створення потужного емоційного досвіду для глядачів, дозволяючи їм зануритися в світ фільмів і відчувати кожен емоцію, яку переживають персонажі.

Висвітлили вплив контексту та сюжету на вираження емоцій у конкретних сценах за допомогою аналізу ілюстративного матеріалу:

Контекст та сюжет впливають на виразність емоцій: аналіз сцен з фільму показав, що контекст та сюжет відіграють ключову роль у виразності емоцій. Соціальне середовище, культурні особливості та історичний період формують емоційний фон, що впливає на сприйняття глядачів.

Жанр фільму визначає емоційну палітру: кожен жанр фільму має свої власні особливості у вираженні емоцій. Наприклад, романтична комедія може наголошувати на радості та веселоощах, тоді як драма може зосереджуватися на тривозі та розчаруваннях.

Мовні та невербальні засоби впливають на емоційний вираз: мовні засоби, такі як лексика та інтонація, спільно з невербальними елементами, такими як міміка та жести, створюють емоційний контекст сцен, що допомагає передати переживання персонажів.

Переклад може впливати на емоційну інтерпретацію: ефективний переклад зберігає емоційну інтенсивність оригіналу, передаючи його основну суть та тон. Недоліки або неточності в перекладі можуть вплинути на сприйняття глядачів та розуміння емоційного виразу.

РОЗДІЛ 2. ДИСКУРСИВНЕ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ І ОРИГІНАЛУ СКРИПТІВ ДО КІНОФІЛЬМУ «ГОРДІСТЬ І УПЕРЕДЖЕННЯ»

2.1 Огляд роману «Гордість і упередження»: історія створення, сюжет, ідея

Фільм «Гордість і упередження» є екранізацією класичного роману Джейн Остін, який вийшов у світ у 1813 році. Режисером цієї екранізації став Енг Лі, а головні ролі виконали Кіра Найтлі та Меттью Макфейден. Фільм отримав широкий визнання критиків і глядачів, ставши класичною інтерпретацією роману Остін та виблиском в жанрі британської костюмованої драми.

Історія створення фільму «Гордість і упередження» пов'язана з бажанням режисера Енга Лі зняти екранізацію класичного роману Джейн Остін. Лі вдало відтворив атмосферу та естетику епохи ранньої половини XIX століття, дотримуючись автентичності у декораціях, костюмах та локаціях зйомок. Зйомки відбувалися в історичних місцях Англії, що підкреслило автентичність образів.

Сюжет фільму вірно відтворює основні події роману. Головна героїня, Елізабет Беннет, живе в англійському сільському маєтку разом із своїми рідними. У їх житті з'являється багатий Чарльз Бінглі, який зацікавлюється її старшою сестрою, Джейн. Також до сусіднього маєтку переїжджають молодий і привабливий містер Дарсі та його сестра. І хоча спочатку він вражає Елізабет неприємним, поступово між ними виникає особливе співчуття та взаємне зацікавлення. Проте розвиток їхніх відносин ускладнюється через взаємні непорозуміння, гордість та упередження.

Центральною ідеєю фільму є тема переважання внутрішніх якостей над зовнішніми екстер'єром та соціальним статусом. Режисер та сценарист

вдало передали цю ідею через детальне розгортання внутрішніх конфліктів героїв, їхні переживання та зміни в характерах під впливом подій.

2.2 Дискурсивне вираження емоцій у романі «Гордість і упередження» в мові оригіналу

Емоції в романі не лише виражаються через мовленнєві акти, але й через дискурсивні маркери, які допомагають передати настрій, тональність, ставлення та оцінку мовця.

У романі «Гордість і упередження» Джейн Остін часто використовує дискурсивні маркери для вираження емоцій героїв, особливо в діалогах. Наприклад, вона вживає маркери, які показують сарказм, іронію, глузування, насмішку, зневагу, обурення, здивування, захоплення, сум, радість, любов, ненависть, гордість, упередження тощо. Розглянемо приклади:

У цьому уривку, де Джейн розповідає Елізабет як вона захоплюється містером Бінглі, зустрічаємося з емоційним діапазоном, що охоплює сарказм, вдячність та пристрасть:

- «Affectation of candour is common enough—one meets with it everywhere. But to be candid without ostentation or design—to take the good of everybody's character and make it still better, and say nothing of the bad—belongs to you alone.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 20:18)

У виразі «Affectation of candour is common enough—one meets with it everywhere» ми спостерігаємо саркастичний тон, що використовується автором. Автор висміює поширеність притворства щирості, наголошуючи на його загальній відомості, однак перекладач зумів відтворити цей тон збереженням гумористичного спрямування і виразивши критичне ставлення до цього явища.

Наступна цитата з розмови Шарлотти Лукас і Елізабет, котрі обговорюють ідею Джейн вийти заміж за Чарльза Бінглі, яскраво відображає

відтінки відчуттів резигнації, прагматизму та цинізму, що відображають скептичне ставлення до шлюбу як до випадкового явища:

«Happiness in marriage is entirely a matter of chance. If the dispositions of the parties are ever so well known to each other or ever so similar beforehand, it does not advance their felicity in the least.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 30:55)

Тут автор використовує цинічний тон, щоб підкреслити безвідповідність між очікуваннями і реальністю.

В уривку з цитати Мері Беннет: «Vanity and pride are different things, though the words are often used synonymously. A person may be proud without being vain. Pride relates more to our opinion of ourselves, vanity to what we would have others think of us.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 7:05), відбувається відтворення різниці між гордістю і марністю. Автор робить акцент на цій відмінності, що важливо для розуміння подальшого розвитку сюжету.

Цитата: «Mr. Darcy had at first scarcely allowed her to be pretty; he had looked at her without admiration at the ball; and when they next met, he looked at her only to criticise. But no sooner had he made it clear to himself and his friends that she hardly had a good feature in her face, than he began to find it was rendered uncommonly intelligent by the beautiful expression of her dark eyes. To this discovery succeeded some others equally mortifying.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 35:17), описує еволюцію почуттів містера Дарсі. Це виражається через відсутність захоплення Містером Дарсі відносно привабливості героїні на початку, що поступово перетворюється на визнання її розуму та краси, зокрема через виразні темні очі.

Дискурсивне вираження емоцій у романі «Гордість і упередження» в мові оригіналу також можна проаналізувати на прикладі головних героїв - Елізабет Беннет та містера Дарсі. Їхні відносини розвиваються від взаємної неприязні та непорозуміння до глибокого та щирого кохання. Авторка

показує, як змінюється їхнє сприйняття одне одного, як вони переборюють свою гордість і упередження, як вони виявляють свої почуття та емоції.

Одним з найяскравіших прикладів дискурсивного вираження емоцій у романі є перша пропозиція Дарсі Елізабет, яка відбувається в кінці 34-ї глави. Дарсі зізнається в своїй любові до Елізабет, але робить це так нещиро та образливо, що викликає у неї лише обурення та відразу. Він висловлює свої почуття такими словами:

«In vain have I struggled. It will not do. My feelings will not be repressed. You must allow me to tell you how ardently I admire and love you.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 48:43)

Ця репліка відображає внутрішню боротьбу Дарсі, який вважає своє кохання до Елізабет за недостойне його становища та родини. Він не може приховати своїх емоцій, але він також не може їх визнати без застережень. Він використовує такі слова, як «in vain», «it will not do», «repressed», які свідчать про його незадоволення та розчарування. Він також не звертається до Елізабет за іменем, а вживає формальне «you», що підкреслює дистанцію між ними.

2.3 Дискурсивне вираження емоцій у романі «Гордість і упередження» в перекладі на українську

Однією з ключових тем роману «Гордість і упередження» є емоції, які впливають на характери та дії героїв, а також на їхнє сприйняття себе та інших. Емоції в романі виражаються не тільки за допомогою мовних засобів, але й за допомогою дискурсивних стратегій, які демонструють, як герої взаємодіють один з одним, як вони аргументують свої погляди, як вони виявляють свої почуття та ставлення.

Роман вражає своїми глибокими емоційними викликами та виразними переживаннями героїв. Кожен виток діалогу чи роздуми персонажів

відбивається як відбиток їхньої душі, розкриваючи внутрішні конфлікти, боротьбу зі світом та внутрішню силу.

До прикладу, цитата з розмови Елізабет та містера Коллінз, де дівчина намагається відхилити залицяння чоловіка до неї:

«Мої почуття в усьому забороняють це. Чи можу я говорити ясніше? Не розглядайте мене зараз як елегантну жінку, що збирається вас докучити, але як розумне створіння, що говорить правду зі свого серця.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 2; 21:53)

Тут Елізабет виражає свою обуреність та рішучість у забороні на певні дії, підкреслюючи свої почуття і вимагаючи зрозуміння. Перекладачі, вірно відтворивши ці почуття, зберегли зміст та емоційний навантаження оригіналу, дозволяючи глядачам відчувати силу та наполегливість героя.

У репліці містера Беннета, котрий дізнався що Елізабет виходить заміж за містера Коллінза: «Перед тобою невеселий вибір, Елізабет. З цього дня ти повинна стати незнайомкою для одного з твоїх батьків. Твоя мати більше ніколи не побачить тебе, якщо ти не вийдеш заміж за містера Коллінза, і я тебе більше ніколи не побачу, якщо ти цього не зробиш.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 2; 51:33), відчутно відбито спротив нормам та авторитету. Переклад, зберігши сумний тон та серйозність ситуації, передав цей протест та непокірність героїв перед встановленими стереотипами.

Яскравим прикладом як перекладачі вдало передали емоційне навантаження тексту, дозволяючи глядачам відчувати сарказм та розчарування героїв у взаємодії з навколишнім світом є репліка Елізабет до місіс Гардінер, що розповідає свої спостереження щодо розриву між Джейн і містером Бінглі. Вона вважає, що втручання в цю ситуацію відбулося з боку містера Дарсі, якого вона підозрює у тому, що він переконав свого друга Бінглі позбутися Джейн, незважаючи на те, що він мав до неї «буйне закохання»:

- «Ми не страждаємо випадково. Не часто трапляється, що втручання друзів переконає молодого чоловіка з незалежним статком подумати не

більше про дівчину, в яку він був закоханий всього кілька днів тому.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 4; 21:09)

Дискурсивне вираження емоцій у фільмі «Гордість і упередження» в українському перекладі допомагає глядачам глибше зануритися у світ персонажів та розуміти їхні внутрішні переживання та боротьбу. Перекладачі, зберігаючи автентичність та емоційне забарвлення оригіналу, створюють можливість для глядачів відчувати всю глибину та сутність фільму, роблячи перегляд незабутнім та захоплюючим.

2.4 Зіставний аналіз перекладу і оригіналу

Роман «Гордість і упередження» Джейн Остін є одним з найвідоміших творів англійської літератури. Цей роман був перекладений на багато мов, у тому числі і на українську. У цьому підрозділі ми порівняємо переклад і оригінал роману, звертаючи увагу на стиль, лексику, граматику та культурні особливості.

У першому прикладі, де містер Беннет висловлює свою гордість та зневагу до Елізабет, український переклад відтворює ці емоції впевнено, але дещо втрачає іронічний відтінок оригіналу. Використання слова «гарна» у перекладі не передає повну семантику оригінального «handsome enough to tempt me», що втрачає частину іронії та подвійне значення слова «tempt»:

Оригінал:

- «She is tolerable, but not handsome enough to tempt me.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 20:53)

Переклад:

- «Вона нічого, але не настільки гарна, щоб я спокусити мене.»

Розглянемо сатиричний коментар до суспільних норм і очікувань часів Остін:

Оригінал:

- «It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 1:03)

Переклад:

- «Це загальновідома істина, що садинокий чоловік, який має гарний статок, мусить шукати собі дружину.»

Як оригінальний текст, так і його український переклад відзначаються іронією та гумором. Проте, український переклад не передає всю субтільність іронії, що може втратити частину глибини тексту оригіналу.

Наступний приклад - Джейн розповідає Елізабет як вона захоплюється містером Бінгл. Оригінальний текст висловлює сарказм та вдячність, в той час як український переклад передає ці емоції впевнено, але можливо втрачає іронічний відтінок оригіналу. Однак, він ефективно передає унікальність та цінність щиросердечності без претензійності або прихованих мотивів.

Оригінал:

- «Affectation of candour is common enough—one meets with it everywhere. But to be candid without ostentation or design—to take the good of everybody's character and make it still better, and say nothing of the bad—belongs to you alone.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 20:18)

Переклад:

- «Прикидатися щирим - це досить поширене явище, з ним можна зустрітися скрізь. Але бути щирим без показності чи підступу, - бачити в кожному лише добре і робити його ще кращим, а про погане мовчати, - це властиво тільки вам.»

Розмова Шарлотти Лукас і Елізабет виражає скептицизм та цинізм, і обидва тексти ефективно передають ці відчуття. Український переклад зберігає основну думку про те, що щастя у шлюбі передбачити неможливо, незважаючи на те, наскільки добре сторони одна одну знають:

Оригінал:

- «Happiness in marriage is entirely a matter of chance. If the dispositions of the parties are ever so well known to each other or ever so similar beforehand, it does not advance their felicity in the least.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 30:55)

Переклад:

- «Щастя в шлюбі - це цілком справа випадку. Якщо настрої сторін добре відомі один одному або дуже схожі наперед, це зовсім не сприяє їхньому благополуччю.»

Розмова між Елізабет і містером Дарсі, котра відбувається після того, як Керолайн Бінглі стверджує, що вона ніколи не могла дражнити або сміятися з Дарсі:

Оригінал:

- «Miss Bingley,» said he, «has given me more credit than can be. The wisest and the best of men — nay, the wisest and best of their actions — may be rendered ridiculous by a person whose first object in life is a joke.» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 1; 51:35)

Переклад:

- «Міс Бінглі», сказав він, «віддячила мені більше, ніж можна. Наймудріший і найкращий з чоловіків — навіть наймудріші і найкращі їх дії — можуть бути виглядати смішно, якщо їх об'єктом в житті є лише жарт.»

Оригінальний текст виражає захоплення, захоплення та вину, тоді як український переклад передає ці емоції впевнено, проте можливо втрачає іронічний відтінок оригіналу. Однак, він ефективно передає унікальність та цінність щиросердечності без претензійності або прихованих мотивів.

У наступному фрагменті Елізабет з глузує з містера Дарсі та висловлює свою упертість та впевненість у собі:

Оригінал:

- «There is a stubbornness about me that never can bear to be frightened at the will of others. My courage always rises at every attempt to intimidate me» («Pride and Prejudice»; season 1, episode 3; 39:11)

Переклад:

- «У мене є уперта рішучість, яка ніколи не може боятися волі інших. Моя сміливість завжди підноситься при кожній спробі налякати мене.»

Оригінальний текст виражає відсутність страху перед впливом інших та завжди високий рівень сміливості. Український переклад передає ці емоції впевнено та точно, зберігаючи основне значення та настрій оригіналу.

У перекладі використовуються терміни, які передають не лише фізичну, а й емоційну міць героя. Також зберігається тон та емоційна сила оригінального тексту. Важливою є збереження виразу "завжди підноситься", що вказує на стійкість і постійність героїчних якостей персонажа.

Враховуючи контекст та характер висловлення, перекладач вдало передає не лише зміст, а й емоційну насиченість оригіналу. Такий підхід робить переклад адекватним та ефективним у вираженні емоційних відтінків, які мають ключове значення для розуміння характеру та почуттів персонажа.

Висновки до другого розділу

Порівняльний аналіз дискурсивного вираження емоцій в англійській та українській мовах на матеріалі перекладу і оригіналу скриптів до кінофільму «Гордість і упередження» проливає світло на ключові аспекти сприйняття, інтерпретації та передачі емоцій через різноманітні мовні засоби.

Одним з центральних висновків є те, що кожна мова має свої власні унікальні способи вираження емоцій. Це відображається у використанні невербальних засобів (міміка, жести, тембр голосу), лексичних одиниць, фразеологізмів та граматичних конструкцій. Наприклад, українська мова може використовувати більше ідіоматичних виразів та відтінків у

висловлюваннях, тоді як англійська мова частіше використовує гумор та сарказм для передачі емоцій.

Також важливою є роль культурних та соціальних контекстів у вираженні емоцій. Те, що може викликати сміх або гнів у одній культурі, може бути сприйнято зовсім інакше в іншій. Тому перекладач повинен враховувати не лише лінгвістичні особливості, а й культурні відмінності для точного передавання емоцій.

Аналіз перекладу та оригіналу скриптів до кінострічки «Гордість і упередження» дозволив зрозуміти, наскільки переклад вдало відображає ідею оригіналу. Це включає відтворення тону та інтонації оригіналу, збереження контекстуальних нюансів та використання адекватних лексичних одиниць. У деяких випадках літеральний переклад виявився недостатнім для передачі емоційної насиченості, тому потрібно використовувати парафразування або заміну слів для досягнення потрібного ефекту.

ВИСНОВКИ

Курсова робота присвячена зіставному аналізу дискурсивного вираження емоцій в англійській та українській мовах на прикладі перекладу і оригіналу скриптів до кінофільму «Гордість і упередження». Основними завданнями були визначення способів вираження емоцій у дискурсі, виявлення особливостей перекладу емоційних виразів та оцінка адекватності перекладу.

Способи вираження емоцій в оригіналі та перекладі.

У ході дослідження було визначено, що обидві мови використовують широкий спектр засобів для вираження емоцій, таких як лексика, структура речення, інтонація тощо. Український перекладач вдало використовував мовні ресурси для того, щоб передати багатогранність емоцій, що містяться в оригіналі.

Особливості перекладу емоційних виразів.

Під час аналізу було виявлено, що деякі емоційні вирази в українському перекладі набули нових відтінків або вимагали адаптації, оскільки англійські та українські культурні контексти можуть відрізнятися. Такий адаптивний підхід перекладача був доречним, оскільки дозволяє уникнути втрати емоційного заряду в тексті.

Результати порівняльного аналізу.

Порівняльний аналіз дозволив зрозуміти, як різні мовні та культурні контексти впливають на сприйняття та вираження емоцій. У перекладі повною мірою зберігається тон та емоційна сила оригінального тексту. Проте, у деяких випадках було констатовано, що перекладачу не вдалося відтворити всю глибину емоцій, тому необхідно використовувати перефразування або заміну виразів, щоб досягти потрібного емоційного враження.

Рекомендації для майбутніх досліджень.

Усвідомлення того, що емоції можуть бути виражені різним чином в різних мовах та культурах, відкриває шлях для майбутніх досліджень. Рекомендується подальше дослідження різноманітних жанрів та літературних творів для отримання глибшого розуміння взаємозв'язку мови та емоцій у перекладі.

Завдяки проведеному зіставному аналізу було визначено, що дискурсивне вираження емоцій у кіноскриптах «Гордість і упередження» вдало відображається в перекладі. Перекладачеві вдалося втілити емоційний потенціал оригіналу, враховуючи мовні та культурні відмінності. Результати цієї роботи можуть бути корисні для майбутніх досліджень у галузі перекладу та вивчення емоційної лексики в мовах світової літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гайданка Д. В. (2015). Дискурс кіно в ракурсі новітніх парадигм: особливості й типологія / Д. В. Гайданка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. Вип. 16. - 99-101.
2. Гридасова О. І. (2014). Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу / О. І. Гридасова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . Вип. 2. - 102-107.
3. Гридасова О. І. (2014). Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу / О.І. Гридасова // Вісник Житомирського державного університету. – № 2 (74). – 102–107.
4. Демецька В. В. (2016). Гіперонімічні назви емоційних явищ в українській та англійській мовах / В. В. Демецька // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». – Вип. 23. – 13–17.
5. Зіставний аналіз у викладанні іноземної мови (2014). / О. В. Баранова, О. В. Борисенко, О. В. Горбачова, О. В. Ковальова // Науковий вісник Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки». – Вип. 131. – 84–87.
6. Іванова О. Б. (2022). Кінодискурс у поетиці романів Салмана Рушді // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – № 4. – 105–109.
7. Крисанова Т. А. (2017). Семіотичні аспекти кінодискурсу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». 2017. № 86. С. 23–31.
8. Кузенко Г. М. (2017). Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови) / Г. М. Кузенко // Одеський лінгвістичний вісник : [наук.-практ. журнал]. - Одеса, № 9. - Т. В. - 70-74.

9. Кузнєцова Г. В. (2018). Засоби мультимодального впливу когнітивних метафор у кінодискурсі // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – № 2. – 102–107.
10. Мельник А. П. (2015). Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу А. П. Мельник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Філологічна. Вип. 58. - 110-112.
11. Молчко О. О. (2015). Художнє порівняння як категорія перекладознавства (на матеріалі української та англійської мов) дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / О. О. Молчко. – Львів, – 232.
12. Петлюченко Н. В. (2009). Харизматика: мовна особистість і дискурс: монографія. Одеса: Астропринт, 464.
13. Пініч І. П. (2022). Вербальний, соціо- та біогенетичний коди екстеріоризації емоцій: афективно-дискурсивний підхід / Пініч І.П // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. – 142-152.
14. Пініч І. П. (2021). Сучасна лінгвістика емоцій: інтегральний підхід / / Пініч І.П // Вчені записки Таврійського Національного Університету Імені В. І. Вернадського. - Т. 32 (71). № 2 Т. 2. – 1-7.
15. Слишкін Г. Г. (2009) Кінодискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу // Мова і культура. – № 10. – 16–24.
16. Шевченко І. С., Морозова О. І. (2005). Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність // Безугла Л.Р., Бондаренко Є.В., Донець П.М., Мартинюк А.П., Морозова О.І., Пасинок В.Г., Піхтовнікова Л.С., Соло щук Л.В., Фролова І.Є., Швачко С.О., Шевченко І.С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / Під загальн. Ред.. Шевченко І.С.: Монографія. – Харків: Константа, 21-28.
17. Шубенко Н. О. (2012). Аудіовізуальний медіатекст: специфіка, структура, властивості. Культура і Сучасність: альманах. Київ: Міленіум, № 1. 145–149.

18. Шутова М. (2015). Ментальність етносів і їх національний характер як ядро етнокультурних стереотипів (на прикладі семантичної реконструкції стереотипізації уявлень українців про рідну оселю) / М. Шутова // Науковий вісник Чернівецького університету : Германська філологія. Вип. 740-741. - 245-250.
19. Adrian R. (2014). *Through Dialogue to Documentary. An Exploration of Film Dialogue Analysis Methodology in the Classification of Genre in Creature Comforts* : Master Thesis / R. Adrian ; *Film and Television Studies*. – Utrecht : Utrecht University, 34.
20. Baker M. (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation* / M. Baker. – London : Routledge, – 332.
21. Barthes R. (1985). *Semiology and Cinema* / R. Barthes // *The Grain of the Voice: Interviews 1962-1980* / R. Barthes ; Trans. by L. Coverdale. – New York : Hill and Wang, – 30–37.
22. Bassnett S. (2007). *Culture and Translation* / S. Bassnett // *A Companion to Translation Studies* / Eds. by P. Kuhiwczak, K. Littau. – Clevedon : Multilingual Matters, 13–23.
23. Bordwell, D. (1989). *Making Meaning : Inference and Rhetoric in the Interpretation of Cinema* / D. Bordwelli. - Cambridge : Harvard University Press, - 352.
24. Bubel, C. (2006). *The linguistic construction of character relations in TV drama : Doing friendship in Sex and the City*. Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Philosophie der Philosophischen Fakultaten der Universität des Saarlandes / C. Bubel. - Saarbrocken : Un-t des Saarlandes, 294.
25. Chatman S. (1980). *Story and Discourse. Narrative Structure in Fiction and Film* / S. Chatman. - Ithaka, London : Cornell University Press, 277.
26. Crystal D. (1997). *English as a Global Language* / D. Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, – 212.

27. Eco U. (2001). *Experiences in Translation* / U. Eco. – Toronto : University of Toronto Press, – 132.
28. Gutt E. A. (1991). *Translation and Relevance: Cognition and Context* / E.A. Gutt. – Oxford : Blackwell, – 244.
29. Hall S. (1997). *The work of representation* / S. Hall // *Representation: Cultural representations and signifying practices* / Ed. by S. Hall. – London : Sage, 13–74.
30. Hatim B. (1990). *Discourse and the Translator* / B. Hatim, I. Mason. – London : Longman, – 244.
31. Holmes J. S. (1988). *The Name and Nature of Translation Studies* / J.S. Holmes // *Hermes, Journal of Linguistics*. – № 1. – 7–21.
32. Kozloff S. (2000). *Overhearing Film Dialogue* / S. Kozloff. - Berkeley & Los Angeles: University of California Press, - 332.
33. Lakoff G. (1980). *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, – 242.
34. Metz C. (1974). *Film language: A semiotics of the cinema* / C. Metz. – New York : Oxford University Press, – 288.
35. Newmark P. (1988). *A Textbook of Translation* / P. Newmark. – New York : Prentice Hall, – 292.
36. Nornes A. M. (1999). *Theorizing Documentary* / A.M. Nornes. – London : Routledge, – 256.
37. Pym A. (2010). *Exploring Translation Theories* / A. Pym. – London : Routledge, – 193.
38. Rossi F. (2011). *Discourse Analysis of Film Dialogues. Italian Comedies between Linguistic Realm and Pragmatic Non-Realism* / F. Rossi // *Telecinematic Discourse: Approaches to the Language of Films and Television Series* / Eds. by R. Piazza, M. Bednarek, F. Rossi. – Amsterdam : John Benjamins, 21–46.

39. Schmidt N. J. (2014). *Naration in Film* / N. J. Schmidt, M. Kuhn // *Handbook of narratology* / Eds. by P. Hühn, J.C. Meister, J. Pier, W. Schmid. – 2nd ed. – Berlin : De Gruyter, 384–405.
40. Stam R. (1992). *New Vocabularies in Film Semiotics* / R. Stam, R. Burgoyne, S. Flitterman-Lewis. – London : Routledge, 272.
41. Thompson K. (2010). *Film History: An Introduction* / K. Thompson, D. Bordwell. – New York : McGraw-Hill, 800.
42. Toury G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond* / G. Toury. – Amsterdam : John Benjamins, 311.
43. Tymoczko M. (2005). *Trajectories of Research in Translation Studies* / M. Tymoczko // *Meta*. – Vol. 50, № 4. – 1082–1097.
44. Vassiliou, A. (2006). *Analysing Film Content: A Text-Based Approach* / A. Vassiliou. - Surrey : University of Surrey, 195.
45. Venuti L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation* / L. Venuti. – London : Routledge, 353.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Перелік теоретичних джерел

№	Excerpt under analysis (original text or script fragment)	<u>Translation</u>	Emotional experiences expressed	Language means of emotion expression in the source and target languages		Translation strategies & techniques	Adequacy of translation
1.	“She is tolerable, but not handsome enough to tempt me.”	“Вона нічого, але не настільки гарна, щоб спокусити мене.”	Pride, contempt, indifference	<u>English Non-verbal means</u> A raised upper lip, narrowed eyes, and a slight sneer are typical expressions of contempt. It signals a feeling of superiority or disdain. <u>Emotion labels</u> Disdainful, scornful, condescending, superior, disrespectful, haughty.	<u>Ukrainian Невербальні засоби</u> Піднята голова та підняті плечі, що вказують на впевненість та самоповагу. <u>Інтонування та темп мовлення:</u> Спокійний та рівномірний, іноді з невеликими паузами для наголошування важливих моментів.	Literal translation, omission, substitution	Partially adequate, loses the double meaning of “tempt” and the irony of the original
2.	“You are too generous to trifle with me. If your feelings are still what they were last April, tell me so at once. My affections and wishes are unchanged; but one word from you will silence me on this subject for ever.”	“Ви занадто щедри, щоб гратися зі мною. Якщо ваші почуття залишилися такими, якими були в квітні, скажіть мені це одразу. Мої почуття і бажання не змінилися; але одне слово від вас назавжди замкне мені рот на цю тему.”	Love, hope, anxiety	<u>English Non-verbal means</u> A warm and affectionate smile, soft and tender gaze, and dilated pupils. <u>Emotion labels</u> Optimistic, positive, anticipatory, confident, expectant, uplifting.	<u>Ukrainian Невербальні засоби</u> Підняті брови, світлі очі, обличчя з виразом оптимізму та очікування. <u>Інтонування та темп мовлення:</u> Оптимізм, віра, позитивне очікування, впевненість в успіху.	Literal translation, transposition, modulation	The Ukrainian translation is adequate in conveying the central meaning and sentiment of the original English text. It effectively communicates the speaker's appeal to the addressee's generosity, urging them not to play with their emotions. The translation maintains

							the clarity of the speaker's request for honesty, expressing that if the addressee's feelings remain the same as they were in April, they should declare it outright.
3.	“It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife.”	“Це загальновідома істина, що самотній чоловік, який має гарний станок, повинен шукати собі дружину.”	Irony, humour, satire	<u>English</u> <u>Non-verbal</u> <u>means</u> Raised eyebrows and a quizzical or surprised look can convey the ironic tone. <u>Emotion</u> <u>labels</u> Amusement	<u>Ukrainian</u> <u>Невербальні засоби</u> ведені брови та невеликий піднятий куток губ, що вказує на непередбаченість або відхід від звичайних очікувань.	Literal translation, equivalence	The Ukrainian translation is adequate in capturing the central meaning and tone of the original English text. It effectively conveys the well-known opening line of "Pride and Prejudice," stating the universally acknowledged truth about a single man of wealth being in need of a wife.
4.	“Affectation of candour is common enough—one meets with it everywhere. But to be candid without ostentation or design—to take the good of everybody's character and make it still better, and say nothing of the bad—belongs to you alone.”	“Прикидання щирим досить поширене його зустрічаєш скрізь. Але бути щирим без показності чи наміру брати все гарне в характері кожного і робити його ще кращим, і не говорити	Sarcasm, appreciation, affection	<u>English</u> <u>Emotion</u> <u>labels</u> Verbal Irony: Saying one thing but meaning the opposite. Tone: Mocking, derisive, or exaggerated tone. Exaggeration: Emphasizing a point through overstatement.	<u>Ukrainian</u> Словесна іронія, характеризуючися глузливіми або вигідними зауваженнями. Полягає у сказанні одного, але маючи на увазі протилежне, часто з гумористичн	Direct translation, focus on tone, emphasis on individuality, retaining nuances	The Ukrainian translation appears to be adequate in conveying the essence and meaning of the original English text. It captures the central idea of distinguishing genuine candor from

		нічого про погане - належить тільки вам.”			им або критичним спрямування м. Може виражати відчуття гостроти, цинізму або презирства.		its affected form. The translated text emphasizes the rarity and value of being candid without pretense or ulterior motives, focusing on enhancing the positive aspects of others' characters while avoiding mention of the negative.
5.	“Vanity and pride are different things, though the words are often used synonymously. A person may be proud without being vain. Pride relates more to our opinion of ourselves, vanity to what we would have others think of us.”	“Марність і гордість - різні речі, хоча слова часто вживаються як синоніми. Людина може бути гордою, не будучи марною. Гордість більше стосується нашої думки про себе, марність - того, що ми хотіли б, щоб інші думали про нас.”	Confidence, curiosity, criticism	<u>English Emotion labels</u> A positive and assured belief in one's abilities or judgments. Assertiveness and self-assurance in actions and expressions. Non-verbal cues may include upright posture, direct eye contact, and a steady tone of voice.	<u>Ukrainian</u> Вербальна іронія: Сказати одне, але маючи на увазі протилежне. Тон: Жартівливий, глузливий або перебільшени й тон. Перебільшення: Наголошення на допомогую перебільшення.	Paraphrasing, literal translation	The translation successfully maintains the clarity of the source text, highlighting that a person can possess pride without necessarily exhibiting vanity. The Ukrainian version also conveys the nuanced relationship between pride and one's self-opinion, and vanity concerning how others perceive us.
6.	“Happiness in marriage is entirely a matter of chance. If the dispositions of the parties are ever so well known to each other or ever so similar	“Щастя в шлюбі - це цілком справа випадку. Якщо настрої сторін добре відомі один одному або дуже схожі	Resignation, pragmatism, cynicism	<u>English Emotion labels</u> A skeptical and distrustful attitude towards motives or sincerity.	<u>Ukrainian</u> Інтригуюча мова: Використання запитань та висловлень, що вказують на цікавість. Тон:	Emphasis on key concepts, contextualization, idiomatic expression matching	The Ukrainian translation is adequate in capturing the core meaning of the original English text.

	beforehand, it does not advance their felicity in the least.”	наперед, це зовсім не сприяє їхньому благополуччю.”		Disbelief in the sincerity or goodness of human actions. Often expressed through a belief that people are primarily motivated by self-interest.	Ентузіазійни й чи зацікавлений тон при обговоренні теми. Залучення: Активний пошук інформації чи задавання глибоких питань.		It effectively conveys the idea that the happiness in marriage is largely dependent on chance, irrespective of how well the dispositions of the parties are known to each other or how similar they may be beforehand.
7.	“Mr. Darcy had at first scarcely allowed her to be pretty; he had looked at her without admiration at the ball; and when they next met, he looked at her only to criticise. But no sooner had he made it clear to himself and his friends that she hardly had a good feature in her face, than he began to find it was rendered uncommonly intelligent by the beautiful expression of her dark eyes. To this discovery succeeded some others equally mortifying.”	“Спочатку пан Дарсі ледве дозволяв їй бути гарною; він дивився на неї без захоплення на балу; і коли вони знову зустрілися, він дивився на неї тільки щоб критикувати. Але як тільки він зробив зрозумілим для себе і своїх друзів, що в її обличчі майже немає гарної риси, він почав помічати, що воно надзвичайно розумне завдяки прекрасному виразу її темних очей. За цим відкриттям послідували інші не менш важливі.”	Curiosity, intrigue, confusion, frustration	<u>English</u> <u>Emotion labels</u> A feeling of fascination or interest, often accompanied by mystery. The sense of being captivated or drawn into something intriguing. Can evoke a desire to uncover or understand more about a situation.	<u>Ukrainian</u> Емоційна мова: Використання слів, які виражають роздратування чи незадоволення. Тон: Тон, що відображає нетерпіння, роздратування чи розчарування. Наголошена мова: Підсилення висловлень для передачі інтенсивності роздратування.	Descriptive language adaptation, emotional tone retention, syntactic structure adjustment	The translation maintains the flow of the narrative and captures the transition in Mr. Darcy's perception, highlighting the shift from a critical evaluation of her physical features to an acknowledgment of the uncommon intelligence conveyed by her beautiful dark eyes.
8.	“I have been	“Я медитую	Delight,	<u>English</u>	<u>Ukrainian</u>	Literal	The

	<p>meditating on the very great pleasure which a pair of fine eyes in the face of a pretty woman can bestow.”</p>	<p>над тим дуже великим задоволенням, яке пара чудових очей у красивої жінки може подарувати.”</p>	<p>admiration, guilt</p>	<p><u>Emotion labels</u> A feeling of responsibility or remorse for a perceived wrongdoing. Often accompanied by a sense of moral or ethical transgression. Can lead to a desire for atonement or making amends.</p>	<p>Компліментарна мова: Використання слів, що виражають повагу, затвердження або велике визнання. Тон: Тон визнання та поваги. Позитивні описи: Опис властивостей чи дій у позитивному світлі.</p>	<p>translation, expressive vocabulary selection, reader engagement</p>	<p>Ukrainian translation is adequate in conveying the main idea and sentiment of the original English text. It effectively communicates the speaker's contemplation on the immense pleasure that a pair of beautiful eyes in the face of an attractive woman can bring.</p>
9.	<p>“Miss Bingley," said he, "has given me more credit than can be. The wisest and the best of men — nay, the wisest and best of their actions — may be rendered ridiculous by a person whose first object in life is a joke.”</p>	<p>“Міс Бінглі”, сказав він, “віддячила мені більше, ніж можна. Наймудріший і найкращий з чоловіків — навіть наймудріші і найкращі їх дії — можуть бути виглядати смішно, якщо їх об’єктом в житті є лише жарт.”</p>	<p>Indignation, defensiveness, attraction, annoyance</p>	<p><u>English Emotion labels</u> A positive and magnetic feeling toward someone or something. Involves a sense of liking, admiration, or affection. Can manifest in various forms, including physical, emotional, or intellectual attraction.</p>	<p><u>Ukrainian</u> Активна мова: Використання слів, що виражають сильне незадоволення чи гнів. Тон: Тон обурення чи праведного гніву. Наголошена мова: Підсилення висловлень для передачі інтенсивності обурення.</p>	<p>Literal translation, adjustment for gender norms, consideration of formality</p>	<p>The Ukrainian translation is adequate in conveying the core meaning and sentiment of the original English text. It effectively communicates Mr. Darcy's statement about Miss Bingley giving him more credit than is warranted. The translation maintains the tone and captures the essence of the idea that even the wisest and best individuals and their</p>

							actions can be made to seem ridiculous by someone whose primary focus in life is humor or making jokes.
10.	“We are of each an unsocial, taciturn disposition, unwilling to speak, unless we expect to say something that will amaze the whole room, and be handed down to posterity with all of the eclat of a proverb.”	“Ми обидва неусупільні, мовчазні за характером, неохочі розмовляти, якщо ми не очікуємо сказати щось, що вразить всю кімнату і буде передано потомству з усім ефектом прислів'я.”	Bitterness, self-pity, irony, regret	<u>English Emotion labels</u> A strong and negative emotion characterized by resentment, hostility, or cynicism. Often associated with feelings of unfairness or disappointment. Can lead to a lingering sense of displeasure or discomfort.	<u>Ukrainian</u> Саркастична мова: Використання слів, що передають інший зміст, ніж буквальне тлумачення. Тон: Тон сарказму чи насмішки. Протиріччя: Вираження ідей таким чином, що суперечить очікуваному значенню.	Literal translation, expressive vocabulary selection, preservation of tone	The translation maintains the essence of the speaker's characterization of their social behavior and the high standard they set for their spoken words.
11.	“My feelings in every respect forbid it. Can I speak plainer? Do not consider me now as an elegant female, intending to plague you, but as a rational creature, speaking the truth from her heart.”	“Мої почуття в усьому забороняють це. Чи можу я говорити ясніше? Не розглядайте мене зараз як елегантну жінку, що збирається вас докучити, але як розумне створіння, що говорить правду зі свого серця.”	Anger, determination, honesty, disgust	<u>English Emotion labels</u> A strong and intense emotion characterized by displeasure, hostility, or resentment. Often triggered by perceived injustice, frustration, or provocation. Can manifest as a range of responses from irritation to rage.	<u>Ukrainian</u> ішуча мова: Використання слів, що передають сильний внутрішній рішучий зміст і мету. Тон: Рішучий і непохитний тон, виражаючи відданість. Позитивна мова: Зосередження на цілях та вираження позитивного ставлення до досягнення мети.	Literal translation, idiomatic expression matching, emphasis on key concepts	the Ukrainian translation is adequate in conveying the central meaning and sentiment of the original English text. It effectively communicates the speaker's strong emotional opposition to something, emphasizing that their feelings in every aspect prohibit it. The

							translation maintains the clarity of the speaker's plea to be understood unequivocally and not to be perceived merely as an elegant female with the intention to bother, but rather as a rational creature speaking truthfully from the heart.
12.	<p>“An unhappy alternative is before you, Elizabeth. From this day you must be a stranger to one of your parents. Your mother will never see you again if you do not marry Mr. Collins, and I will never see you again if you do.”</p>	<p>“Перед тобою невеселий вибір, Елізабет. З цього дня ти повинна стати незнайомкою для одного з твоїх батьків. Твоя мати більше ніколи не побачить тебе, якщо ти не вийдеш заміж за містера Коллінза, і я тебе більше ніколи не побачу, якщо ти цього не зробиш.”</p>	<p>Distress, rebellion, courage, affection, sarcasm</p>	<p><u>English</u> <u>Emotion</u> <u>labels</u> Resistance or defiance against authority, control, or established norms. Involves a desire for independence, or change. Can manifest in various forms, from non-compliance to active opposition.</p>	<p><u>Ukrainian</u> Мова спротиву: Використання слів, що виражають супротив чи опозицію. Тон: Тон спротиву чи виклику, відображаючи відмову від підкорення. Асертивність: Асертивне вираження власної незалежності чи опозиції владі.</p>	<p>Literal translation, idiomatic expression matching, preservation of tone</p>	<p>The Ukrainian translation is adequate in capturing the central meaning and sentiment of the original English text. It effectively conveys the somber tone of Mr. Collins' ultimatum to Elizabeth regarding marriage. The translation maintains the clarity of the message, presenting the unhappy alternative that Elizabeth must face: being estranged from one of her parents depending on her decision to marry Mr.</p>

							Collins.
13.	“We do not suffer by accident. It does not often happen that the interference of friends will persuade a young man of independent fortune to think no more of a girl whom he was violently in love with only a few days before.”	“Ми не страждаємо випадково. Не часто трапляється, що втручання друзів переконає молодого чоловіка з незалежним статусом подумати не більше про дівчину, в яку він був закоханий всього кілька днів тому.”	Outrage, contempt, sarcasm, pity, disappointment	<u>English</u> <u>Emotion</u> <u>labels</u> A feeling of compassion, sorrow, or sympathy for someone in a difficult or unfortunate situation. Involves a sense of empathy and a desire to alleviate suffering. Can coexist with a sense of superiority.	<u>Ukrainian</u> моційна мова: Використання слів, що передають відчуття розчарування чи незадоволення. Тон: Тон розчарування чи розчарування, виражаючи невиконані очікування. Описова мова: Опис відчуттів розчарування чи розчарування.	Literal translation, syntactic structure adjustment, preservation of tone	The translation captures the essence of the original text, maintaining the clarity and tone of the message regarding the enduring impact of love and the challenges of persuading someone to move on.
14.	“There is a stubbornness about me that never can bear to be frightened at the will of others. My courage always rises at every attempt to intimidate me.”	“У мене є уперта рішучість, яка ніколи не може боятися волі інших. Моя сміливість завжди підноситься при кожній спробі налякати мене.”	Defiance, confidence, pride, amusement, love	<u>English</u> <u>Emotion</u> <u>labels</u> A deep and profound affection, attachment, or emotional connection to someone. Involves care, compassion, and a desire for the well-being of the loved one. Can manifest in various forms, including romantic, familial, or platonic love.	<u>Ukrainian</u> Тендітна мова: Використання слів, що передають глибоку любов, турботу та теплоту. Тон: Люблячий та ніжний тон, виражаючи любов та емоційну близькість. Призначення: Використання термінів приязності для вираження любові та інтимності.	Literal translation, preservation of resilience, consideration of formality	The Ukrainian translation is adequate in conveying the core meaning and sentiment of the original English text. It effectively communicates the speaker's assertion about their inherent stubbornness and the resilience to be frightened or intimidated by the will of others. The translation accurately preserves the tone and the speaker's declaration

							that their courage always strengthens in the face of attempts to intimidate them.
--	--	--	--	--	--	--	--